

Gróf Esterházy János (*1901. március 14., Nyitraújlak – †1957. március 8., Mírov)

A magyar kisebbség egyik fő politikai képviselője az első Csehszlovák Köztársaságban és a Tiso-féle Szlovák Köztársaságban. A politikai életbe a 30-as évek elején kapcsolódott be, s röviddel rá 1932. december 14-én megválasztották az *Országos Keresztényszocialista Párt (OKSZP)*, a csehszlovákiai magyar kisebbségi politikai színtér egyik jelentős parlamenti pártjának elnökévé. Pártelnökként megerősítette az *OKSZP* ellenzéki politikai irányzatát, védte a keresztény-konzervatív értékek fokozottabb hangsúlyozásának a szükségességét, súlyt fektetett a szociális kérdésekre és sürgette a csehszlovák állam decentralizálását, illetve Szlovákia autonómiának a létrehozását, valamint Kárpátalja autonómiának megvalósítását.

1935 tavaszán a Kassai választókerületben nemzetgyűlési mandátumot szerzett. A Csehszlovák Nemzetgyűlés Képviselőházában aktív szóvivője volt a magyar kisebbségnek. Tagja volt a költségvetési, alkotmányjogi, külügyi és földművelésügyi képviselőházi bizottságnak. 1935 decemberében mindkét kisebbségi magyar parlamenti párt, az *OKSZP* és a *Magyar Nemzeti Párt (MNP)* törvényhozóinak klubjában támogatta Beneš Edvard akkori külügyminiszter köztársasági elnökké való megválasztását, aki saját maga kereste fel ez ügyben Esterházyt, mint a demokratikus politikai elveket védő politikai párt vezetőjét. A magyar kisebbségi pártok konstruktív fellépését az elnökválasztáson az újonnan megválasztott Beneš elnök nagyra értékelte, titkára közvetítésével Esterháznak címzett üzenetében köszönte meg közvetlenül az elnökválasztások után a magyar pártok „*lovagiasságát, őszinteségét és egyenes magatartását*”. Ettől a pillanattól Esterházy János volt az egyetlen magyar kisebbségi politikus, aki Beneš személyében közvetlen kapcsolatban állt az ország hivatalos magasrangú képviselőjével. Beneš 1936 szeptemberében javasolta Esterháznak, hogy tárca nélküli miniszterként lépjen be a kormányba, azonban Esterházy ezt visszautasította.

1936. június 21-én a két kisebbségi magyar parlamenti pártból létrehozott *Egyesült Magyar Párt (EMP)* ügyvezetőelnökévé választották. Mint az *EMP* egyik vezére részt vett Hodža Milan miniszterelnökkel folytatott tárgyalásokon, amelyeken a magyar kisebbség kérdésének a német kérdéssel való egyenrangúsítását követelte. Ezekre a tárgyalásokra viszont csak 1938-ban került sor és nem vezettek eredményre. Nagy szerepe volt abban, hogy az első köztársaság végzetes hónapjaiban 1938-ban nem kellett a csehszlovák kormánynak az ország magyarlakta területein szükségállapotot kihirdetni.

Az 1939-ben megalakult önálló szlovák állam idején az egyetlen megengedett kisebbségi magyar pártnak, a *Szlovenszkói Magyar Párt* elnökeként képviselte a szlovák területen az első bécsi döntés után maradt maradék magyar kisebbséget. 1942. május 15-én azzal hívta fel magára a figyelmet, hogy a Szlovák Köztársaság parlamentjének 87. ülésén egyedüli képviselőként nem szavazott arra az alkotmányjogi törvényjavaslatra, amely szentesítette a szlovákiai zsidók deportálását.

A háború után Husák Gustáv, az akkori szlovák belügyi biztos letartóztatta és kiadta az NKVD-nek, amely 1945. július 29-én elhurcolta a Szovjetunióba. Egy évvel később, 1946. június 24-én kikonstruált vádak alapján a szovjet bíróság Moszkvában elítélte tízéves kényszermunkára a GULAG táborokban. Közben 1947. szeptember 16-án a pozsonyi Szlovák Nemzeti Bíróság *in contumaciam* hazaárulás vádjával halálra ítélte. 1949. április 20-án a szovjetek átadták a csehszlovák hatóságoknak. 1950-ben a halálbüntetési ítéletet életfogytiglani, majd 1955-ben pedig 25 évi szabadságvesztésre enyhítették. A mírovi börtönben halt meg. Amíg 1993-ban az Oroszország Legfelső Bírósága rehabilitálta, addig a Szlovák Legfelső Bíróság egy évvel később visszautasította az Esterházy-per újra tárgyalását.

(1901, Nyitraújlak – 1957, Mírov)

Meghívó

Gróf Esterházy János
halálának 60. évfordulója alkalmából
2017. március 5-én Prágában megrendezésre kerülő
jubileumi megemlékezésre

Az Esterházy János Társulás az Emberi és Keresztény Értékekért

szeretettel meghív minden tisztelt érdeklődőt

**Gróf Esterházy János halálának 60. évfordulója alkalmával
2017. március 5-én Prágában megrendezésre kerülő
ünnepi megemlékezésre**

A rendezvény fővédnöke

PETŐ TIBOR ŐEXCELLENCIÁJA,

Magyarország prágai rendkívüli és meghatalmazott nagykövete

AZ ÜNNEPI MEGEMLEKEZÉSEK PROGRAMJA

- 11:00 Koszorúzás Esterházy János emléktáblájánál
A kommunizmus áldozatainak emlékművénél a Motoli-temetőben,
beszédet tartanak: **MALFATTI ROBERT ÚR**, Esterházy János unokája,
PÁNCZÉL KÁROLY EXCELLENCIÁS ÚR, az Országgyűlés Nemzeti
Összetartozás Bizottságának elnöke, **LEO ŽIDEK ÚR**, a Csehországi
Politikai Foglyok Konföderációjának alelnöke, a csehországi
magyar szervezetek képviselői
(Prága 5, Plzeňská u. 233)
- 12:30 Magyar nyelvű szentmise Esterházy Jánosért a Szent Henrik-
templomban. Főcelebránsa **CSERHÁTI FERENC**, a külföldi magyarok
lelkipásztori ellátásával megbízott esztergom-budapesti segéd-
püspök. Cseh nyelvű prédikációt mond **ZDENĚK WASSERBAUER**,
a Prágai Főegyházmegye általános helynöke
A **MILLE DOMI** kórus fellépése
(Prága 1, Jindřišská u. 30)
- 13:30 Megvendégelés a templommal szemben lévő parókián
- 15:00 Megemlékezés a Prágai Magyar Intézetben
(Prága 1, Rytířská u. 25-27)

Támogatók:

Magyarország Miniszterelnökségének Nemzetpolitikai Államtitkársága,
Rákóczi Szövetség, Budapest, Szövetség a Közös Célokért, Pozsony
Rákóczi Alapítvány, Prága

A megemlékezés programja a Prágai Magyar Intézetben

15:00 A magyar és a cseh Himnusz eléneklése

Megnyitó beszéd – **KOC SIS LÁSZLÓ ATTILA**,
az Esterházy János Társulás az Emberi és Keresztény Értékekért
elnöke

Ünnepi beszédek:

KAREL SCHWARZENBERG ŐEXCELLENCIÁJA,
a cseh Parlament Képviselő Háza Külügyi Bizottságának elnöke,
NÉMETH ZSOLT ŐEXCELLENCIÁJA,
a magyar Országgyűlés Külügyi Bizottságának elnöke,
LEBOVITS IMRE, holokauszt túlélő
DURAY MIKLÓS, a Szövetség a Közös Célokért elnöke

15:50 Kávészünet

16:20 A többi fővendégek üdvözlő beszédei:
MARTÉNYI ÁRPÁD, a Rákóczi Szövetség alelnöke és az Esterházy
János Emlékbizottságának elnöke
JÓZEF PRZYWARA, a COEXISTENTIA Politikai Mozgalom elnöke
RÁKÓCZI ANNA, a Cseh-és Morvaországi Magyarok Szövetségének
elnöke
CSEMY TAMÁS, a Rákóczi Alapítvány kuratóriumának elnöke

16:50 **TÓTH ENDRE** történész, a Károly Egyetem tanárának, a prágai
Közgazdasági Tudományegyetem kancellárjának előadása
Esterházy János életpályájáról és koráról

Zárszó – **KELEMEN GERTRÚD**, a Prágai Magyar Intézet igazgatónöje

17:20 Fogadás

Hrabě János Esterházy (*14.3.1901, Velké Zálužie / Nyitraújlak – †8.3.1957, Mírov)

Jeden z hlavních politických představitelů maďarské menšiny v první Československé republice a v Tisově Slovenském státu. Krátce na to, co se na počátku 30. let zapojil do politického života, byl 14. prosince 1932 zvolen předsedou jedné z významných parlamentních stran maďarské menšinové politické scény, *Zemské křesťansko-socialistické strany (OKSzP)*. Na postu stranického předsedy posílil opoziční politický kurz strany, hájil nutnost kladení většího důrazu na křesťansko-konzervativní hodnoty, položil důraz na sociální otázky a požadoval decentralizaci československého státu, resp. zřízení autonomie Slovenska a uskutečnění autonomie Podkarpatské Rusi.

Na jaře v roce 1935 získal v košickém volebním kraji mandát v poslanecké sněmovně Národního shromáždění. Zde patřil k aktivním „mluvčím“ maďarské menšiny. Byl členem rozpočtového, ústavněprávního, zahraničního a zemědělského výboru poslanecké sněmovny. V prosinci 1935 podporoval ve společném klubu zákonodárců obou maďarských menšinových politických stran, *OKSzP* a *Maďarské národní strany (MNP)*, volbu tehdejšího ministra zahraničních věcí Edvarda Beneše prezidentem republiky, který sám v zájmu svého zvolení kontaktoval Jánose Esterházyho, jakožto vůdčího představitel politické strany hájící demokratické zásady. Konstruktivní postoj maďarských menšinových politických stran v prezidentské volbě si nově zvolený prezident Beneš vysoce cenil a proto ihned po skončení samotné volby vyjádřil prostřednictvím svého tajemníka poděkování adresované Jánosi Esterházymu, v němž vyzdvihl „*rytířství, upřímnost a přímočarý postoj*“ maďarských stran. Od této chvíle byl János Esterházy jediným maďarským menšinovým politikem, který byl v osobě Beneše v přímém kontaktu s vysoce postaveným oficiálním představitelem země. Beneš v září 1936 navrhl Esterházymu, aby vstoupil do vlády na postu ministra bez portfeje, Esterházy však vládní angažmá odmítl.

21. června 1936 byl zvolen výkonným předsedou *Sjednocené maďarské strany (EMP)*, jež vznikla sloučením obou maďarských menšinových parlamentních stran. Jakožto jeden z vůdčích představitelů EMP se účastnil jednání s premiérem Milanem Hodžou, na nichž se dožadoval zrovnoprávnění otázky maďarské menšiny s otázkou německé menšiny. Tato jednání se však uskutečnila až v roce 1938 a nebyla úspěšná. Měl velkou zásluhu na tom, že československá vláda nebyla nucena v osudových měsících pro první Československou republiku roku 1938 vyhlásit na maďarskojazyčném území – na rozdíl od sudetoněmeckých oblastí – výjimečný stav.

Po vzniku samostatného slovenského státu v roce 1939 zastupoval jako předseda jediné povolené maďarské menšinové strany – *Maďarské strany na Slovensku*, zbytek maďarské menšiny, který po první vídeňské arbitráži zůstal na slovenském území. 15. května 1942 upoutal na sebe pozornost tím, že jako jediný poslanec nehlasoval na 87. schůzi Sněmu Slovenské republiky pro návrh ústavního zákona, který měl legalizovat deportaci slovenských Židů.

Po válce byl zadržen pověřencem pro věci vnitřní Gustávem Husákem a vydán orgánům NKVD, které ho 29. července 1945 odvěklely do Sovětského svazu. O necelý rok později, 24. června 1946 byl Esterházy v Moskvě na základě vykonstruovaných obvinění odsouzen sovětským soudem k deseti letům nucených prací v pracovních táborech GULAG. Na Slovensku byl Esterházy současně 16. září 1947 odsouzen *in contumaciam* slovenským Národním soudem v Bratislavě k trestu smrti za vlastizradu. 20. dubna 1949 byl Esterházy předán Sověty československým orgánům. V roce 1950 byl jeho trest smrti zmírněn nejprve na doživotí, v roce 1955 pak na 25 let odnětí svobody. Zemřel v mírovské věznici. Zatímco v roce 1993 Nejvyšší soud Ruska Esterházyho rehabilitoval, Slovenský nejvyšší soud naopak o rok později odmítl soudní proces s ním znovu otevřít.

(1901, Velké Zálužie – 1957, Mírov)

Pozvánka

na jubilejní vzpomínkovou akci
k 60. výročí úmrtí hraběte Jánose Esterházyho,
konanou v Praze dne 5. března 2017

Spolek Jánose Esterházyho za lidské a křesťanské hodnoty

srdečně zve všechny zájemce

na slavnostní vzpomínkovou akci
pořádanou v Praze dne 5. března 2017
u příležitosti 60. výročí úmrtí hraběte Jánose Esterházyho

Akce se koná pod záštitou

JEHO EXCELENCE PANA TIBORA PETŐ,
mimořádného a zplnomocněného velvyslance Maďarska
v České republice

PROGRAM SLAVNOSTNÍ VZPOMÍNKOVÉ AKCE

- 11:00 Kladení věnců k pamětní desce Jánose Esterházyho. Projevy u Památníku obětem komunismu na motolském hřbitově přednesou: **PAN ROBERT MALFATTI**, vnuk Jánose Esterházyho, **JEHO EXCELENCE PAN KÁROLY PÁNCZÉL**, předseda výboru národní sounáležitosti Národního shromáždění Maďarska, **PAN LEO ŽÍDEK**, místopředseda Konfederace politických vězňů České republiky, zástupci organizací Maďarů žijících v České republice. (Praha 5, Plzeňská 233)
- 12:30 Maďarská mše svatá za Jánose Esterházyho v kostele svatého Jindřicha. Hlavním celebrantem je světící biskup ostrihomsko-budapeštský **PAN FERENC CSERHÁTI**, pověřený pastorální péčí o Maďary žijící v zahraničí. Kázání v českém jazyce pronese generální vikář pražské arcidiecéze **PAN ZDENĚK WASSERBAUER**. Vystoupení pěveckého sboru **MILLE DOMI** (Praha 1, Jindřišská 30)
- 13:30 Pohoštění na faře naproti kostelu
- 15:00 Vzpomínkové setkání v Maďarském institutu v Praze (Praha 1, Rytířská 25-27)

Podporovatelé:

Státní sekretariát pro národní politiku Úřadu vlády Maďarska,
Svaz Rákóczi, Budapešť, Sdružení za společné cíle, Bratislava,
Nadace Rákóczi, Praha

Program vzpomínkového setkání v Maďarském institutu v Praze

- 15:00 Maďarská a česká hymna
- Zahajovací projev – **PAN LADISLAV KOC SIS**, předseda Spolku Jánose Esterházyho za lidské a křesťanské hodnoty
- Slavnostní projevy:**
- JEHO EXCELENCE PAN KAREL SCHWARZENBERG**, předseda zahraničního výboru Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky
JEHO EXCELENCE PAN ZSOLT NÉMETH, předseda zahraničního výboru Národního shromáždění Maďarska
PAN IMRE LEBOVITS, přeživší holokaust
PAN MIKLÓS DURAY, předseda Sdružení za společné cíle
- 15:50 Přestávka na kávu
- 16:20 Slavnostní pozdravy dalších hlavních hostů:
PAN ÁRPÁD MARTÉNYI, místopředseda Svazu Rákóczi a předseda Pamětního výboru Jánose Esterházyho
PAN JÓZEF PRZYWARA, předseda politického hnutí COEXISTENTIA
PANÍ ANNA RÁKÓCZI, předsedkyně Svazu Maďarů žijících v českých zemích
PAN TAMÁS CSÉMY, předseda kuratoria Nadace Rákóczi
- 16:50 Přednáška historika, pedagoga Univerzity Karlovy a kancléře Vysoké školy ekonomické v Praze **PANA ANDREJE TÓTHA** o životní dráze Jánose Esterházyho a jeho době
- Závěrečné slovo – **PANÍ GERTRÚD KELEMEN**, ředitelka Maďarského institutu v Praze
- 17:20 Recepce